

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Buitenlandse Zaken over het Verslag Ministeriële Vergadering Raad van Europa (Kamerstuk 20043, nr. 155) en de Kabinetsinzet t.a.v. de ministeriële vergadering van de Raad van Europa op 14 en 15 mei 2026 in Moldavië (Kamerstuk 20043, nr. 159).

De voorzitter van de commissie,
Klaver

Adjunct-griffier van de commissie,
Dekker

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

II Antwoord / Reactie van de minister

III Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsbrief inzake de ministeriële vergadering van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, alsmede van de onderliggende stukken. Deze leden hebben hierover de volgende vragen en opmerkingen.

Steun aan Oekraïne: compensatie en gerechtigheid De leden van de D66-fractie spreken hun steun uit voor de inzet van Nederland om gastland te worden van de Schadevergoedingscommissie voor Oekraïne. Deze leden onderschrijven het belang van een robuust en geloofwaardig compensatiemechanisme. Tegelijkertijd constateren de leden van de D66-fractie dat de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) zorgen heeft geuit over onder meer de temporele reikwijdte van het mechanisme, die momenteel beperkt lijkt tot schade vanaf 24 februari 2022. Deze leden zijn van mening dat recht moet worden gedaan aan slachtoffers van eerdere Russische agressie. Kan de minister uiteenzetten hoe hij aankijkt tegen een uitbreiding van het mandaat van de Schadevergoedingscommissie, zodat ook schade vanaf 2014 voor compensatie in aanmerking komt? In hoeverre zet Nederland zich hier actief voor in binnen de Raad van Europa (RvE) en richting partners?

Daarnaast lezen de leden van de D66-fractie dat er nog belangrijke vragen openstaan over de financiering van het schadefonds en de rol van bevroren Russische tegoeden. Deze leden achten het van groot belang dat deze middelen niet pas na afloop van de oorlog beschikbaar komen, maar – waar juridisch mogelijk – ook nu al worden ingezet ten behoeve van Oekraïne. In hoeverre ziet het kabinet mogelijkheden om via de Schadevergoedingscommissie of aanverwante structuren (zoals de Enlarged Partial Agreement) niet alleen toekomstige schadevergoedingen te organiseren, maar ook een eerdere inzet van bevroren Russische tegoeden mogelijk te maken voor steun aan Oekraïne in het heden? Ziet het kabinet kansen om via dit kader versnelling aan te brengen in het daadwerkelijk beschikbaar maken van deze middelen?

De leden van de D66-fractie hechten groot belang aan accountability voor het misdrijf agressie en steunen de oprichting van een speciaal agressie-tribunaal. Deze leden constateren dat Nederland onderzoekt of het

ook gastland kan worden van dit tribunaal. Zij begrijpen dat politieke en financiële commitment van grote Europese partners een belangrijke factor is in deze afweging. In dat licht wijzen deze leden op recente steun van Frankrijk voor het agressie-tribunaal. Heeft de minister inmiddels contact gehad met Frankrijk over deze steun, en in hoeverre gaat deze gepaard met concrete financiële en politieke toezeggingen? Ziet het kabinet deze ontwikkeling als aanleiding om de Nederlandse inzet ten aanzien van het gastlandschap te intensiveren, inclusief het aanbieden van fase 3 (operationele fase) in Nederland? Is de minister voornemens om actief bij andere grote lidstaten aan te dringen op aanvullende steun en medewerking, teneinde de totstandkoming en operationalisering van het tribunaal te versnellen?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de inzet van het kabinet rondom de interpretatieve verklaring over het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) in vreemdelingenzaken. Deze leden hechten eraan dat de integriteit van het EVRM en de onafhankelijkheid van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) gewaarborgd blijven. Tegelijkertijd constateren deze leden dat het kabinet zelf aangeeft dat Nederland in de praktijk beperkt wordt door uitvoeringsvraagstukken, zoals het gebrek aan medewerking van landen van herkomst. Kan het kabinet uiteenzetten wat de huidige ervaringen zijn met het verwijderen van veroordeelde vreemdelingen binnen het bestaande juridische kader van het EVRM? In welke mate vormen juridische beperkingen daadwerkelijk een obstakel en in welke mate ligt dit bij praktische uitvoeringsproblemen? Kan het kabinet daarnaast aangeven welke concrete stappen worden gezet om de medewerking van landen van herkomst te verbeteren, in het bijzonder waar het gaat om het verstrekken van reisdocumenten? Welke aanvullende instrumenten acht het kabinet hiervoor noodzakelijk?

De leden van de D66-fractie verwelkomen het initiatief voor een Nieuw Democratisch Pact binnen de RvE. Deze leden zien dit als een belangrijke kans om de democratische weerbaarheid in Europa te versterken, juist in een tijd van toenemende buitenlandse inmenging en desinformatie. Kan de minister nader uiteenzetten hoe Nederland dit pact concreet wil versterken en invullen? Welke prioriteiten stelt het kabinet hierbij en hoe wordt ervoor gezorgd dat dit pact leidt tot tastbare resultaten voor burgers en instituties? De leden van de D66-fractie vragen voorts hoe Nederland voornemens is om binnen de RvE en breder in Europa actief steun te mobiliseren voor een ambitieuze invulling van dit pact.

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de leden van de VVD-fractie de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan het kabinet over het aankomende Comité van Ministers van de Raad van Europa (Kamerstuk 20 043 nr. 155 en nr. 159).

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister in aanloop naar het comité van ministers van 14 en 15 mei aanstaande. Deze leden onderstrepen dat de Russische agressie onder geen beding onbestraft mag blijven en dat het herstel van gerechtigheid voor Oekraïne een absolute prioriteit is. Zij zien de oprichting van het agressietribunaal en de claimscommissie als belangrijke instrumenten om de agressor daadwerkelijk ter verantwoording te roepen voor de aangerichte schade. Deze leden zijn er trots op dat Nederland een centrale rol speelt bij het afdwingen van deze aansprakelijkheid en het bestraffen van de Russische wandaden. Zij juichen het toe dat er met Nederlandse middelen wordt bijgedragen aan de wederopbouw van Oekraïne en dat deze steun meerjarig en onverminderd kan worden ingezet ten behoeve van herstel van de energie-infrastructuur, drinkwatervoorzieningen en andere noodzakelijke infrastructuur zoals ziekenhuizen.

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de inzet van de minister op het gebied van migratie tijdens de ministeriële vergadering van de RvE. De leden menen dat het EVRM op dit moment te veel invloed heeft op het voeren van een streng, gericht en onafhankelijk migratiebeleid en menen dat er meer ruimte moet komen om het algemeen belang af te wegen tegen de rechten die voortvloeiden uit artikel 3 en artikel 8 EVRM. Hoe kijkt de minister hiernaar? Welke concrete impact verwacht de minister dat de politieke verklaring zal hebben op procedures binnen het vreemdelingenrecht? Welke stappen is de minister verder van plan om te zetten om ervoor te zorgen dat de impact van artikel 3 en 8 EVRM op het vreemdelingenrecht zoveel mogelijk beperkt wordt? De leden van de VVD-fractie worden graag geïnformeerd over wat de juridische en diplomatieke verkenning ten aanzien van een eventuele aanpassing van het EVRM tot nu toe heeft opgeleverd. Dit alles conform de motie-Van Zanten/Boomsma (Kamerstuk 32 317 nr. 961) die door de VVD-fractie is gesteund.

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de inzet van het kabinet om te komen tot een juridisch instrument van de RvE om beter om te kunnen gaan

met desinformatie en inmenging. Deze leden zouden graag van het kabinet horen wat de Nederlandse inzet gaat zijn tijdens het aankomende comité van ministers. Wat verwacht het kabinet van een internationale aanpak van dit probleem?

De leden van de VVD-fractie zijn benieuwd naar de strategie voor de externe dimensie van de organisatie en op welke manier daar landen van buiten de RvE bij worden betrokken. Deze leden willen graag weten wat het kabinet ziet als de meest concrete mogelijkheden voor strategische samenwerking tussen de RvE en de OVSE en de EU? Waar zijn de organisaties complementair aan elkaar en waar zou strategische samenwerking kunnen schuren? Op welke manier houdt de RvE zicht op ontwikkelingen in Rusland nu dit land geen deel meer uitmaakt van de RvE?

Vragen en opmerkingen van de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsinzet ten aanzien van de ministeriële vergadering van de Raad van Europa op 14 en 15 mei in Moldavië. Zij stellen daarover nog enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de verklaring van de voorzitter van de PACE, Petra Bayr, dat de Knesset met de invoering van de doodstraf een voorwaarde heeft geschonden om waarnemer van de Assemblee te zijn. Is het kabinet zich bewust van het feit dat de doodstraf al sinds 1997 niet meer wordt toegepast in alle 46 lidstaten van de RvE? Is het kabinet zich bewust van het feit dat alle 46 lidstaten Protocol 6 bij het EVRM hebben geratificeerd, dat de doodstraf verbiedt in vredetijd? Is het kabinet zich bewust van het feit dat alle lidstaten behalve Azerbaidzjan - dat overigens de doodstraf in 1998 heeft afgeschaft - Protocol 13 bij het EVRM hebben geratificeerd, dat de doodstraf verbiedt onder alle omstandigheden? Is het kabinet van mening dat de doodstraf onverenigbaar is met mensenrechtenstandaarden en respect voor menselijke waardigheid? Is het kabinet het met de verklaring van mevrouw Bayr eens? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het kabinet voorstander van een opschorting van de waarnemersstatus van Israël bij de Assemblee? Zo nee, waarom niet?

Net als voorgaande jaren willen de leden van de GroenLinks-PvdA-fractie het kabinet vragen om aandacht blijven te vestigen op de mensenrechtensituatie in Turkije, in eerste plaats de naleving van de uitspraken van het EHRM in de zaken Demirtas en Kavala. Deze leden vragen of de minister bilateraal bij zijn Turkse ambtsgenoot en bij deze

bijeenkomst van het Comité van Ministers voornemens is plenair aandacht te vragen voor beide zaken. De leden vragen de minister of hij, conform de aangenomen motie-Piri/Kahraman (Kamerstuk 21501-20, nr. 2072), alleen wil instemmen met modernisering van de douane-unie met Turkije, wanneer Turkije de uitspraken van het EHRM respecteert en naleeft. Ook vragen de bovengenoemde leden de minister of hij bilateraal bij zijn Turkse ambtsgenoot én bij de bijeenkomst van het CvM bereid is zijn afkeuring uit te spreken over het politieke proces tegen burgemeester Imamoglu van Istanbul conform de motie-Piri/Paternotte (Kamerstuk 28 676, nr. 493).

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsinzet voor de ministeriële vergadering van het Comité van Ministers van de Raad van Europa op 14 en 15 mei 2026 in Chisinau. Deze leden waarderen dat het kabinet inzet op steun aan Oekraïne, migratie, weerbare democratie en de externe dimensie van de RvE. Zij hebben hierover de volgende vragen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat het kabinet voor het herfstreces met een brief komt over de prioriteiten van het Nederlandse voorzitterschap van het Comité van Ministers in 2027. Zij vinden dat een belangrijk moment, juist nu de geopolitieke druk op democratie, rechtsstaat en mensenrechten groot is. Is het kabinet voornemens om de thema's steun aan Oekraïne, democratische weerbaarheid en bescherming van de rechtsstaat een centrale plek te geven? Op welke manier wordt de Kamer betrokken bij de voorbereiding van het voorzitterschap?

De leden van de CDA-fractie steunen de inzet op accountability voor Oekraïne. Deze leden lezen dat tijdens de ministeriële vergadering aandacht zal zijn voor het agressietribunaal en de claimscommissie en dat het kabinet wil dat beide instrumenten in elk geval tijdens het Nederlandse voorzitterschap in 2027 operationeel zijn. Deze leden vragen of de minister per instrument kan aangeven welke concrete stappen nog gezet moeten worden voordat het agressietribunaal en de claimscommissie echt operationeel zijn. Welke politieke, juridische of praktische knelpunten ziet het kabinet op dit moment nog? Welke extra inzet pleegt Nederland om meer landen te laten aansluiten, zodat verdere vertraging wordt voorkomen?

De leden van de CDA-fractie lezen dat het Comité van Ministers naar verwachting een politieke verklaring zal aannemen over de uitleg van het EVRM in het migratiedomein, in het bijzonder over artikel 3 en artikel 8.

Het kabinet schrijft dat de basiselementen met consensus zijn aangenomen en dat die volgens het kabinet een goede basis vormen. Deze leden vragen of de minister de meest recente concepttekst van deze politieke verklaring, zodra dat kan, met de Kamer kan delen. Hoe borgt het kabinet dat de verklaring voldoende ruimte laat voor effectief migratiebeleid, zonder dat wordt getornd aan de onafhankelijkheid van het EHRM en de kern van het EVRM?

Begrijpen de leden van de CDA-fractie goed dat het kabinet deze verklaring ziet als een “later tot stand gekomen overeenstemming” over de uitleg of toepassing van het EVRM? Welke concrete juridische gevolgen kan dat hebben?

Nederland ervaart wat het terugsturen van veroordeelde vreemdelingen betreft met name problemen met landen van herkomst die niet meewerken. De leden van de CDA-fractie vragen welke concrete opbrengst het kabinet dan wel verwacht van deze verklaring voor de Nederlandse praktijk. Kan de minister alsnog de Kamer informeren over de uitkomsten van de ambtelijke verkenning naar juridische opties rond onder meer opvang in de regio en terugkeerhubs?

De leden van de CDA-fractie vinden het positief dat de RvE doorwerkt aan het Nieuw Democratisch Pact. Deze leden lezen ook dat Nederland actief heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van parameters en aan een haalbaarheidsstudie voor een juridisch instrument tegen foreign information manipulation and interference (FIMI). Deze leden vragen welke prioriteiten het kabinet wil inbrengen bij de verdere uitwerking van het Nieuw Democratisch Pact. Ziet het kabinet daarbij ook expliciet ruimte voor bescherming van journalisten, advocaten en andere verdedigers van de rechtsstaat? Op welke punten wil Nederland dat het Pact concreter en praktischer wordt voor lidstaten? Kan de minister aangeven wat volgens het kabinet de belangrijkste hiaten en uitdagingen zijn uit de haalbaarheidsstudie over FIMI? Wat is de voorlopige Nederlandse positie ten aanzien van een mogelijk nieuw juridisch instrument tegen buitenlandse informatiemaniplatie en beïnvloeding? Hoe voorkomt het kabinet dat dit traject te vrijblijvend blijft, terwijl de dreiging van desinformatie en buitenlandse inmenging juist steeds groter wordt?

De leden van de CDA-fractie wijzen er ook op dat tijdens de vorige ministeriële vergadering in 2025 het Advocatenverdrag (European Convention on the Protection of the Profession of Lawyer) is opengesteld voor ondertekening en dat dit door Nederland is ondertekend. Deze leden

vragen wat de stand van zaken is van de verdere behandeling en implementatie van dit Advocatenverdrag in Nederland. Ziet het kabinet dit verdrag ook als bouwsteen voor de bredere agenda van democratische weerbaarheid binnen de RvE?

De leden van de CDA-fractie lezen dat de RvE werkt aan een strategie voor de externe dimensie, met meer samenwerking met onder meer de EU, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de Verenigde Naties (VN), waarnemers en niet-lidstaten. Deze leden steunen betere samenwerking, maar vinden het ook belangrijk dat overlap en bestuurlijke drukte worden voorkomen. Waar ziet het kabinet de grootste meerwaarde van de RvE ten opzichte van andere internationale organisaties? Op welke thema's wil Nederland vooral inzetten als het gaat om complementariteit met de EU, de OVSE en de VN? Over welke niet-lidstaten of waarnemers gaat het concreet bij de versterkte strategische samenwerking? Welke verdragen of instrumenten van de RvE wil het kabinet nadrukkelijker openstellen of onder de aandacht brengen bij niet-lidstaten? Hoe voorkomt het kabinet doublures met bestaande Europese of multilaterale trajecten?

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het verslag van de High Level Conferentie over het Europees Sociaal Handvest. Zij delen de gedachte dat sociale rechten, democratische stabiliteit en veiligheid met elkaar samenhangen. Deze leden vragen hoe het kabinet de uitkomsten van de Chisinau Declaration wil vertalen naar de Nederlandse inzet binnen de RvE. Ziet het kabinet sociale rechtvaardigheid en fatsoenlijke arbeidsomstandigheden ook als onderdeel van een weerbare democratie? Kan dit thema een plek krijgen binnen de voorbereiding van het Nederlandse voorzitterschap in 2027?

Vragen en opmerkingen van de leden van de JA21-fractie

De leden van de JA21-fractie hebben met bijzonder veel interesse kennisgenomen van deze stukken en in het bijzonder de kabinetsinzet ten aanzien van de ministeriële vergadering van de Raad van Europa op 14 en 15 mei in Moldavië over de politieke verklaring die daarvoor wordt voorbereid over de interpretatie van het EVRM met betrekking tot migratie. Zij wijzen erop dat, naar aanleiding van de brief van negen lidstaten van 22 mei 2025, de motie-Eerdmans (Kamerstuk 32317-950) is aangenomen om die te ondersteunen. Deze leden zijn van mening dat het dringend en urgent is om lidstaten en democratisch gekozen bestuurders meer ruimte te geven

om migratiebeleid te voeren en dat het politieke domein te veel wordt ingesnoerd door het juridische domein, zoals dat is ontstaan door steeds verdere interpretaties van het EVRM.

De Belgische premier de Wever heeft eveneens opgeroepen tot een nieuw Interpretatie protocol. Heeft het kabinet contact gehad met de Belgische premier of regering over die inzet van de Belgen en/of over hun inzet voor deze verklaring? En zo ja, wat is daar uitgekomen?

De leden van de JA21-fractie hebben de vorige minister-president een notitie aangeboden met een voorstel voor een nieuw interpretatieprotocol bij EVRM. Het kabinet verwijst in de beantwoording op onze vorige vragen hierover uit december 2025 naar een brede verkenning in het kader van de motie-Van Zanten/Boomsma (Kamerstuk 32 317, nr. 951). In de beantwoording van onze vragen in het verslag schriftelijk overleg van 21 januari 2026 (Kamerstuk 32 317- 990) antwoordt het kabinet dat de uitkomsten van deze verkenning einde van het eerste kwartaal met de Kamer zullen worden gedeeld en de voorstellen in de JA21-notitie daarin zullen worden meegenomen. Waar blijft die reactie? Deelt het kabinet de mening dat de reactie bij het Comité van Ministers in Moldavië moet worden betrokken en dat de kabinetsreactie in ieder geval op tijd moet worden verstuurd om hierover nog een discussie te kunnen voeren voordat de bijeenkomst plaatsvindt? De voorstellen in de notitie van JA21 hebben immers direct betrekking op een nieuwe en bredere interpretatie van het EVRM die nu in mei voorligt. Onderschrijft het kabinet de inzet en oproep die daarin wordt beschreven ten aanzien van de interpretatie van artikel 3 en artikel 8, en is het kabinet bereid deze voorstellen in te brengen in de discussie? Met welke andere landen is specifiek overleg geweest in aanloop naar deze bijeenkomst in Moldavië?

In het verslag van de JBZ-raad in december (Kamerstuk 32 317-987) staat tevens: “In de conclusies is ook opdracht gegeven aan de Secretaris-Generaal om internationaal een dialoog te voeren over migratie. Nederland zet erop in dat deze dialoog ertoe zal leiden dat jurisprudentie, bijvoorbeeld van het EU Hof van Justitie, meer in lijn wordt gebracht met uitspraken van het EHRM.” In het eerdergenoemde schriftelijk overleg van 21 januari 2026 heeft JA21 gevraagd welke specifieke jurisprudentie “meer in lijn” moet worden gebracht met de uitspraken van het Europese Hof en om een aantal voorbeelden over de belangrijkste uitspraken waarop wordt gedoeld. Kan het kabinet dat alsnog doen? In een eerder schrijven gaf het kabinet aan dat

het Unierecht en de jurisprudentie van het EU-Hof van Justitie, alsook nationale jurisprudentie, de lat vaak hoger legt dan de mensenrechtelijke ondergrens. Kan het kabinet dat toelichten en onderbouwen met enkele voorbeelden? Wat wordt dan de inzet van het kabinet richting het Hof van Justitie? Op welke manier wordt daarbij samengewerkt met andere landen?

Wat is precies de inzet geweest van het kabinet sinds op 10 december op de ministeriële conferentie in de RvE opdracht is gegeven om een politieke verklaring op te stellen? Welke stappen heeft het kabinet gezet om deze politieke verklaring te beïnvloeden? Op welke momenten heeft het kabinet input geleverd? Heeft het kabinet hiertoe 'written statements' en 'written comments' opgesteld en ingeleverd en, zo ja, hoeveel? Kan het kabinet deze (desnoods ter geheime inzage) voorleggen aan de Kamer, zodat de Kamer inzicht krijgt in het verloop van deze discussie en de Nederlandse inzet? Welke inhoudelijke inzet heeft het kabinet gepleegd ten aanzien van deze politieke verklaring? In de JBZ-agenda's en verslagen is op verschillende momenten aangegeven dat het kabinet dit initiatief heeft ondersteund, maar niet welke specifiek inhoudelijke wensen het kabinet over de inhoud van die verklaring heeft neergelegd. De leden van de JA21-fractie willen graag weten wat deze inbreng en inzet was en daarover in gesprek gaan.

Is het kabinet van mening dat de verklaring zoals die nu in voorbereiding is en op basis van het opgestelde concept, de interpretatie van het Verdrag op het gebied van asiel en migratie voldoende inkadert? De leden van de JA21-fractie ontvangen graag een toelichting. Kan het kabinet schetsen en toelichten wat nu precies de juridische status is van een politieke verklaring die de vorm krijgt van een interpretatieve verklaring, in de zin van een "later tot stand gekomen overeenstemming"? In hoeverre is deze bindend voor rechters? Heeft deze verklaring rechtskracht? In hoeverre moeten rechters en het Hof rekening houden met deze verklaring in de toepassing van verdragsbepalingen in concrete zaken? Deze leden krijgen graag een toelichting.

De leden van de JA21-fractie stellen dat het kabinet heeft aangegeven dat, ook indien het niet mogelijk blijkt de verklaring bij consensus aan te nemen, deze mogelijk alsnog gewicht in de schaal kan leggen, als uitdrukking van de politieke wens van de (gekwaliceerde) meerderheid van de staten die partij zijn bij het EVRM. Welke verwachtingen koestert het kabinet? Hoe verhoudt het feit dat het dus geheel rechtstatelijk is dat een politieke

verklaring van regeringen wordt opgesteld met de bedoeling om 'gewicht in de schaal te leggen' bij uitspraken van het Hof, zich tot de eerdere stelling van het kabinet, die als reden werd gegeven om de oorspronkelijke brief van negen lidstaten niet te tekenen, dat het kabinet niet "op de stoel van de rechter" moet zitten? Deelt het kabinet de mening dat het dus ook legitiem en uiterst rechtstatelijk is dat regeringen als wetgevers aangeven dat zij een andere interpretatie wenselijk achten van wetgeving en verdragen?

De leden van de JA21-fractie vragen wat het kabinet vindt van het huidige "CDDH outcome document containing elements for a political declaration"? Is het kabinet hier tevreden mee? Kunnen hier nog elementen aan worden toegevoegd en, zo ja, is het kabinet van plan daarop in te zetten? Zijn er zaken die het kabinet graag toegevoegd zou zien maar nu hier nog niet instaan? Zijn er sinds het opstellen van deze draft in maart nog nieuwe elementen toegevoegd of elementen geschrapt? Wat is de laatste versie van de interpretatieve verklaring en kan het kabinet deze opsturen?

De leden van de JA21-fractie stellen dat de concepttekst eerder een uitleg en toelichting op de werking van het hof en jurisprudentie lijkt te betreffen dan dat hiermee werkelijk een nieuwe interpretatie mogelijk wordt gemaakt. Is het kabinet het daarmee eens? Welke passages van de verklaring hebben daadwerkelijk invloed op de interpretatie van verschillende artikelen met betrekking tot migratie en welke invloed is dat? Welke inhoudelijke koerswijzigingen worden hier ingezet? Kan het kabinet aangeven op welke manier met deze verklaring er meer ruimte ontstaat voor lidstaten om migratiebeleid te voeren? Nemen, als gevolg van deze verklaring, de mogelijkheden om veroordeelde criminele asielzoekers uit te zetten toe, ook wanneer mogelijk een risico op de loer ligt voor schending van EVRM-3/non-refoulement? Meent het kabinet dat de *margin of appreciation* van de lidstaten door deze verklaring wordt uitgebreid en, zo ja, op welke punten? Heeft het kabinet tekstsuggesties gedaan om duidelijk aan te geven dat de margin of appreciation moet worden uitgebreid en vergroot? Deze leden krijgen graag een toelichting. Wat verandert er naar aanleiding van deze verklaring? In hoeverre nemen de juridische mogelijkheden om strenger migratiebeleid te voeren toe met deze verklaring? De gedachte achter de politieke verklaring lijkt dat de hoop bestaat dat rechters mogelijk rekening zullen houden met aspecten verwoord in het document bij toekomstige uitspraken. In hoeverre denkt het kabinet dat deze verklaring ook van invloed is op eerdere jurisprudentie? Heeft deze verklaring effect op nieuwe interpretaties van nieuwe zaken die

zich aandienen, of heeft deze ook gevolgen voor eerdere jurisprudentie, zo vragen de leden van de JA21-fractie.

Het kabinet stelt dat de elementen in de tekst dat ten aanzien van Artikel 3 EVRM een situatie enkel binnen de reikwijdte van Artikel 3 EVRM valt, indien sprake is van een minimumniveau van ernst en dat dit relevant is bijvoorbeeld voor Nederland in Dublinzaken. De leden van de JA21-fractie vragen of dit betekent dat met beroep op artikel 3 EVRM niet meer kan worden besloten om bijvoorbeeld Nederland te beletten om Dublinclaimanten terug te sturen naar België of andere EU-landen (behoudens extreme ontwikkelingen zoals dat daar een fascistische machtsgreep plaatsvindt of iets dergelijks). Ook hier de vraag: heeft deze tekst gevolgen voor eerdere jurisprudentie over de legitimiteit van Dublinclaims en/of andere refoulement-kwesties of gaat dit dan over nieuwe zaken waarvoor nog geen duidelijke jurisprudentie bestaat? Wat is de huidige stand van zaken van jurisprudentie ten aanzien van dat minimumniveau van ernst en op welke manier wordt hierin een verschuiving beoogt door het kabinet en een verschuiving bereikt middels deze verklaring? In welke mate en op welke manier worden sociaaleconomische omstandigheden en andere humanitaire aspecten nu meegewogen bij de toepassing van artikel 3 EVRM volgens staande jurisprudentie? Acht het kabinet het van belang daar een wijziging in aan te brengen?

Enkele passages in de conceptverklaring stellen dat, ten aanzien van artikel 3, "courts and authorities may benefit from further guidance" over een aantal aspecten. De leden van de JA21-fractie vragen wat dit betekent. Betekent dit dat lidstaten de ruimte hebben om die 'further guidance' in te vullen?

De leden van de JA21-fractie vragen wat de gevolgen zijn van artikelen onder "mass arrivals of migrants by land and sea", artikelen 41 tot 49? Artikel 41 stelt dat "large numbers of migrants arriving" (...) "may pose a threat to public order and national security and place a great strain on reception and asylum systems." Wanneer is volgens het kabinet sprake van "large numbers"? In hoeverre wordt de jurisprudentie die voortkomt uit de uitspraak van het Hof Hirsi Jamaa vs Italië (2012) ingekaderd of gewijzigd? Of worden deze bevindingen slechts bekrachtigd in artikel 45 bijvoorbeeld. In welke gevallen is sprake van de situatie zoals beschreven in artikel 46? Wanneer is sprake van instrumentalisering zoals beschreven in deze

artikelen? Is daarvoor voldoende dat statelijke actoren betrokken zijn bij de mensenhandel of moet daar de intentie achter schuilen om te destabiliseren? Wat betekent artikel 54 concreet voor de mogelijkheden om binnen de grenzen van de jurisprudentie van het Hof op te treden tegen 'instrumentalisering' van migratie?

Ook op andere terreinen dan migratie heeft een steeds verderstreckende interpretatie van het EVRM grote gevolgen voor beleid die nooit door de wetgevers zijn voorzien of bedoeld teweeggebracht, zoals op het gebied van klimaatwetgeving. Deelt het kabinet de opvatting van de leden van de JA21-fractie dat het dringend noodzakelijk is ervoor te zorgen dat klimaatbeleid niet in hoge mate wordt verplaatst naar het juridische domein en dat dit onderdeel moet blijven bij de politieke besluitvorming en dat ook hiertoe het noodzakelijk is de interpretatie van EVRM verder in te kaderen? Deze leden krijgen graag een toelichting.

Deelt het kabinet de mening van de JA21-fractie dat de "living document" doctrine die in deze verklaring wordt bekrachtigd, feitelijk veel afwegingsruimte legt bij het Hof om ontwikkelingen te interpreteren en daarbij de kans aanwezig is dat rechters op de stoel van politici gaan zitten? Op welke gronden kan het Hof bepalen dat jurisprudentie moet worden aangepast aan nieuwe omstandigheden? Een deel van de verklaring betreft de mogelijkheid tot innovatieve oplossingen en opvang in de regio. Welke mogelijkheden hiertoe worden volgens het kabinet hiermee verduidelijkt? Op welke manier wil het kabinet gehoor geven aan de oproep die mogelijk in de verklaring wordt opgenomen "to engage in dialogue with the Court" and "participate in relevant proceedings before the court?"

Deelt het kabinet de mening van de JA21-fractie dat een politieke verklaring niet voldoende is om de politieke ruimte om te kunnen handelen te vergroten en het noodzakelijk is om een aanvullend 17^e protocol op te stellen dat specifiek ingaat op de vraag hoe rechters om moeten gaan met asielmigratie en dat meer duidelijkheid geeft over hoe in dat kader verschillende artikelen moeten worden gelezen?

De leden van JA21 willen alvast aangeven dat zij voornemens zijn een debat aan te vragen over deze verklaring. Eerder gaf het kabinet aan dat brede steun dan wel consensus nodig is voor een politieke verklaring.

In mei 2027 zal Nederland het voorzitterschapsstokje overnemen. Kan het kabinet aangeven welke inzet zij zal willen plegen op het gebied van asiel en migratie en ten aanzien van het EVRM tijdens haar voorzitterschap en hoe wordt de Kamer daarin betrokken?

II   Antwoord/ Reactie van de minister

III   Volledige agenda

- Brief regering d.d. 02-10-2025
minister van Buitenlandse Zaken, D.M. van Weel - Verslag Ministeriële
Vergadering Raad van Europa
- Brief regering d.d. 10-04-2026
- minister van Buitenlandse Zaken, T.B.W. Berendsen - Kabinetsinzet
t.a.v. de ministeriële vergadering van de Raad van Europa op 14 en 15
mei in Moldavië